

άνοιγμάδα ἡ, Λεξ. Δεὲκ Βλαστ. ἀνοιμάδα Καλαβρ. (Ροχούδ.)

Ἐκ τοῦ οὐσ. ἄνοιγμα καὶ τῆς παραγωγικῆς καταλ. -άδα (Ι). Ἡ λ. καὶ παρὰ Βλάχ.

*Ἀνοιγμα 2δ, ὁ ἰδ.

άνοιγματάδα ἡ, Θράκ. (Αἰν.)

Ἐκ τοῦ οὐσ. ἄνοιγμα καὶ τῆς παραγωγικῆς καταλ. -άδα (Ι).

*Ἀνοιγμα 2δ, ὁ ἰδ.

άνοιγομύτης ὁ, ἀμάρτ. ἀνοιομύτης Ἄνδρ.

Ἐκ τοῦ ρ. ἀνοίγω καὶ τοῦ οὐσ. μύτι.

Χόρτον τι τὸ ὁποῖον δίδεται ὡς τροφή εἰς τοὺς χοίρους.

άνοιγούρα ἡ, ἀμάρτ. ἀνοιούρα Νάξ. (Ἀπύρανθ.)

Μεγεθ. τοῦ οὐσ. ἀνοιγούρι.

Μέγας βλαστός δένδρου: Μιὰ μεγάλην ἀνοιούρα ἔον ἐκεῖ καὶ τὴν ἤκοιπε νὰ τὴ γάμη ραβδάκι.

άνοιγουράκι τό, ἀμάρτ. ἀνοιουράκι Νάξ. (Ἀπύρανθ.)

Ὑποκορ. τοῦ οὐσ. ἀνοιγούρι.

Μικρὸς βλαστός φυτοῦ ἢ δένδρου: Μὴ γόιρης τ' ἀνοιουράκι εὐτό.

άνοιγούρι τό, ἀμάρτ. ἀνοιούρι Νάξ. (Ἀπύρανθ.)

Ἐκ τοῦ ρ. ἀνοίγω καὶ τῆς παραγωγικῆς καταλ. -οῦρι.

Νεαρὸς βλαστός δένδρου: Ἐκόψαμε τὴν ἀχλαδὰ κ' ἤ-βγαλε χιλιάδες ἀνοιούρια. Τοῦ κόσμου τ' ἀνοιούρια ἔχει ἡ κυ-δωνιά.

άνοιγουριάζω ἀμάρτ. ἀνοιουριάζω Νάξ. (Ἀπύρανθ.)

Ἐκ τοῦ οὐσ. ἀνοιγούρι.

I) Ἐκφύω βλαστούς, ἐπὶ φυτῶν καὶ δένδρων: Ἐνοιοῦ-ριασεν τὸ γέννημα. Ἐνοιουριάσαν τὰ φασόλια μας πάλι. Ἀκούς πῶς ἐνοιουριάσαν οἱ φασολῆς κ' ἔχουνε καὶ τοῦ κόσμου τὰ βιδέλλια πᾶνω (βιδέλλια = μικροὶ λοβοὶ φασηόλων).

II) Τελματοῦμαι: Ἀνοιουριάζει ὁ τόπος. Ἐνοιουριάσαν οἱ στραῖτες καὶ δὲ βορεῖς νὰ πατήσης.

άνοιγουριασμός ὁ, ἀμάρτ. ἀνοιουριασμός Νάξ. (Ἀπύρανθ.)

Ἐκ τοῦ ρ. ἀνοιγουριάζω.

Ἀφθονία, κυρίως ἐπὶ ὕδατος: Εἶδ' ἀνοιουριασμός εἶν' τὸ νερό! Ἀπὸ δέκα πάδες ἤνοιξε γαί τρέχει!

άνοιγουροβόλι τό, ἀμάρτ. ἀνοιουροβόλι Νάξ. (Ἀπύ-ρανθ.)

Ἐκ τοῦ οὐσ. ἀνοιγούρι καὶ τῆς παραγωγικῆς καταλ. -βόλι, περὶ ἧς ἰδ. ΓΧατζιδ. ἐν Ἀθηνᾷ 22 (1910) 242 κέξ.

Ἀφθονία βλαστῶν: Μουρέ, εἶδ' ἀνοιουροβόλι ν' εὐτό!

άνοιγω κοιν. καὶ Ἀπουλ. (Τσολλῖν.) Καλαβρ. (Μπόβ.)

Πόντ. (Κερασ. Κοτύωρ. Οἶν. Ὁφ. Σάντ. Τραπ. Χαλδ. κ. ἄ.)

ἀνοίγω Καλαβρ. (Μπόβ.) ἀν-νοίγω Κύπρ. Χίος (Βολισσ.)

ἀνοίγου βόρ. Ἰδιώμ. καὶ Εὐβ. (Αὐλωνάρ. Κονίστρ. Κύμ.)

Πελοπν. (Μάν.) ἀνοίω Ἄνδρ. Ἀπουλ. (Καλημ.) Θήρ.

Θράκ. (Ὁρτάκ. Περίστασ.) Ἰος Κέως Κίμωλ. Κύθν.

Μεγίστ. Μύκ. Νάξ. (Φιλότ. κ. ἄ.) Νίσυρ. Παξ. Πάρ.

(Λεῦκ.) Πάτμ. Πελοπν. (Κυνουρ. Οἶν.) Σέριφ. (καὶ

ἀνοίγω) Σίφν. ἀνοίω Πελοπν. (Σουδεν.) Προπ. (Κύζ.

Πάνορμ.) Σκόπ. Στερελλ. (Αἰτωλ. Ἀρτοτ.) — ΔΣολωμ. 149

καὶ 247 — Λεξ. Δεὲκ (λ. ἀννοίω) ἀνοίουν Εὐβ. (Στρόπον.)

Ἡπ. (Ζαγόρ.) Σάμ. Στερελλ. (Αἰτωλ.) ἀν-νοίω Ἰκαρ.

Κάρπ. (Ἐλυμπ.) Κύπρ. Μεγίστ. Ρόδ. Τήλ. Χίος (Βολισσ.

Λιθ. Πυργ.) κ. ἄ. ἀν-νοίω Χίος (Αὐγών. Λιθ.) ἀν-νοίουν

Λυκ. (Λιβύσσ.) ἀνοίζω Καππ. (Ἀνακ. Ἀραβάν. Σινασσ.

Φερτ. κ. ἄ.) Πόντ. (Ἀμισσ. Κερασ. Κοτύωρ. Οἶν. Ὁφ.

Σούρμ. κ. ἄ.) ἀνοίζον Καππ. (Σίλ.) ἀνοίφτω Ἀπουλ.

(Μαρτιν. κ. ἄ.) ἀνοίντον Τσακων. ἠνοίγω Ἰων. (Ἀλά-

τσατ.) Κῶς Ρόδ. Σύμ. ἠνοίω Ἀπουλ. (Καλημ.) Καλαβρ.

(Μπόβ.) Νίσυρ. Πάτμ. Σύμ. ἠν-νοίω Κῶς Ρόδ. Σύμ. Τήλ.

ἠνοίζω πολλαχ. καὶ Καππ. ἠνοίφτω Ἀπουλ. (Καλημ.)

Τὸ ἀρχ. ἀνοίγω. Ὁ τύπ. ἀνοίζω ἐκ τοῦ ἀορ. ἀνοίξα

κατὰ τὸ σχῆμα ἔσταξα - στάζω κττ.

A) Μετβ. I) Κεκλεισμένον τι ἢ πεφραγμένον ἢ

κεκαλυμμένον ἀποκαλύπτω, ἀποσφραγίζω ἢ ἀποφράττω

κοιν. καὶ Ἀπουλ. (Καλημ. Τσολλῖν.) Καλαβρ. (Μπόβ.)

Καππ. (Ἀνακ. Ἀραβάν. Σίλ. Σινασσ. Φερτ. κ. ἄ.) Πόντ.

(Κερασ. Κοτύωρ. Οἶν. Ὁφ. Σάντ. Τραπ. Χαλδ. κ. ἄ.)

Τσακων.: Ἀνοίγω τὸ παράθυρο - τὴν πόρτα - τὸ φεγγίτη.

Ἀνοίγω τὸ βαρέλλι - τὴ δεξαμενὴ - τὸ κιβώτιο - τὸ μπουκκάλι

- τὸ πιθάρι. Ἀνοίγω ἀχινούς - κουτιὰ κονοκέρβες - στρεῖδια.

Ἀνοίγω τὰ μάτια - τὸ στόμα - τὰ χεῖλη - τὸ δωμάτιο - τὸ σπίτι.

Ἀνοίγω τ' αὐτοκίνητο (βραχυλ. ἀντὶ τὴν πόρτα τ' αὐτοκι-

νήτου) κοιν. Ἀνοίγω κρασί - μοσκάτο - ρετσίνα (βραχυλ. ἀντὶ

ἀνοίγω βαρέλλι με κρασί κλπ. Πβ. Θεοκρ. Εἰδύλλ. 14,15

«ἀνῶξα δὲ βύβλινον αὐτοῖς εὐώδη». Ἰδ. καὶ Ὁμ. γ 390

«κέρασσεν οἶνου ἡδυπότοιο, τὸν ἐνδεκάτῳ ἐνιαυτῷ ᾤξεν

ταμίη») σύνηθ. Ὁρὲ ἐγρύπνεσα τῶαι τὰ μάτᾱ μ' οὐ πορῶ

ν' ἀνοίζω Ὁφ. Καὶ κατὰ παράλειψιν τοῦ ἀντικ.: Ἀνοίξέ

μον σὲ παρακαλῶ (ἐνν. τὴν πόρτα) κοιν. || Φρ. Ἀνοίγω

τ' αὐτιά μου (ἀκούω με προσοχήν). Ἀνοίγω τὰ μάτια μου

(κοιτάζω με προσοχήν). Ἀνοίγω τὰ μάτια τοῦ δεῖνα (καθι-

στῶ τὸν δεῖνα προσεκτικόν, ἐφιστῶ τὴν προσοχήν του

ἢ πρότερον ὄντα ἄπειρον πράγματός τινος καθιστῶ

ἐμπειρον). Δὲν ἀνοίγω βιβλίον (δὲν μελετῶ). Ἀνοίγω τὴν

καρδιά μου (ἀφίνω τὰς ἐπιφυλάξεις, ἐκμυστηρεύομαι).

Ἀνοίγω τὸ στόμα μου (ὁμιλῶ) κοιν. Ἀνοίγω τὴν καρδιά τοῦ

δεῖνα (ἀνακουφίζω τινά). Ἀνοίγω τὴν μπουγάδα (ἀφαιρῶ

τὸ στακτόπαννον καὶ ἀρχίζω νὰ πλύνω). Ἀνοίγω τὴν τύχη

τοῦ δεῖνα (λέγω τὸ μέλλον, μαντεύω). Ἀνοίγω τὴν τύχη μου

(συμβουλευομαι, ἐρωτῶ μάντιν) πολλαχ. Ἀνοίω τὸ νερό

(ἀνοίγω τὴν δεξαμενὴν τοῦ ἀρδευτικοῦ ὕδατος) Ἄνδρ.

Ἀνοίγω χαρτὶν (λέγω τὴν τύχην ἢ ἀνακαλύπτω κλοπιμαῖα

διὰ τῆς ψαλτηρομαντείας ἢ κλειδομαντείας) Ὁφ. Χαλδ.

Ἀνοίγω λουτρον (καταβάλλω τὰ ἔξοδα τοῦ λουτροῦ τῆς

μελλονύμφου γινομένου δύο ἡμέρας πρὸ τοῦ γάμου, ἐπὶ

τοῦ κουμπάρου) Χαλδ. Ἀνοίγω λαιμὸν (ὁμιλῶ) Τσολλῖν.

Ἀνοίγω με κουκκιά (ἐνν. τὴν τύχη) Κρήτ. || Παροιμ. Ὁ

Θεὸς κλειεῖ παράθυρο κὶ ἀνοίγει πόρτα (τὰ δυστυχήματα

ἀκολουθοῦν εὐτυχίαι) ἀγν. τόπ. || Ἀσμ.

Τὸ παναθύριον ἔν-νοίξεν, ψιλὴν φωνίτσα βγάξει

Μεγίστ.

Ἀνοίξε τὸ πουργάκι σου τ' ἀργυροξοδλίσασμένο

Κεφαλλ.

Ἀνοίξε τὸ παράθυρο, τὸ κρυσταλλένιο τζάμι,

ποῦ ἔχω θυγὸ λόγια νὰ σοῦ πῶ καὶ ξανακλείς το πάλι

Κρήτ.

Τῶαι ποιὸς εἶσαι γνωρίζω σε | τῶι ἀνοίγω καὶ στολίζω σε

(ἀνοίγω ἐνν. τὸ στόμα) Κύπρ.

Γυρίζει μπαίνει σ-σώπορτα ἀτὴ της, ἀπατὴ της,

τρέχει τῶαι πᾶ'ς τὴν μάνναν της τῶι ἀνοίγει τῶαι λαλεῖ της

(ἀνοίγει ἐνν. τὸ στόμα) αὐτόθ. — Ποίημ.

Κὶ ἀντὶ πολὺ τὰ βλέφαρα τὰ δάκρυα νὰ βαστάξουν

ΔΣολωμ. 247. Καὶ ἀμτβ. ἀνοίγομαι ἐνθ' ἀν.: Ἀνοίγει ἡ πόρ-

τα - τὸ σεντούκι - τὸ στόμα κοιν. Τὸ παράθυρο ἀνοίγει 'ς τὸ

δρόμο - 'ς τὸν κῆπο - 'ς τὴν πλατεῖα (ἢ χρῆσις καὶ μεσν.

Πβ. Γρηγορ 1,315,17 (ἐκδ. Βόννης) «ἔλαβε τὰς κλεῖς τῶν πρὸς τὴν Γυρολίμνην ἀνοιγομένων πυλῶν» σύνηθ. || Φρ. Ἄνοιγαι ἡ καρδιά μου (εὐχαριστοῦμαι, χαίρω). Ἄνοιγαι ἡ τύχη μου (γίνομαι εὐτυχής) κοιν. Ἐνοιξεν ἡμέρα (ἀντὶ ἡ ἡμέρα = ἐξημέρωσεν) Τραπ. Ἐνοιξεν ἡμέρα σ' (ἦρθον διὰ σέ ἡμέραι εὐτυχίας. Συνών. φρ. σοῦ φεξε) Χαλδ. Ἄνοιγαι ὁ νοῦς μου (ἀναπτύσσομαι, μορφώνομαι) Κεφαλλ. || Ἄσμ.

Κ' ἡ πόρτα ἀπὸ τὸ φόβο της ἀνοίγει μοναχὴ της Πάτμ.

Ἄνοιξαν τὰ πουργάνια τοαὶ βγῆκαν δυὸ ἀτζέλοι Ἄνδρ.

Σιλιάδες λόγια νὰ μοῦ ποῦν, καρδιά μου ἔν τῷ ἀν-νοίει (ἔν τῷ ἀντὶ δὲν κί = δὲν) Κύπρ. β) Ἀφαιρῶν τὰ κλινωσκεπάσματα, ἀποκαλύπτω τινὰ κοιμώμενον Πόντ. (Τραπ. Χαλδ. κ. ἀ.) Στερελλ. (Αἰτωλ.): Ἐνοιξέ με τὴν νύχταν τὸ μωρὸν κι ἄσ' σὸν κρύον πορνοῦν τὰ σιούδᾱ μ' (ἄσ' σὸν κρύον = ἀπὸ τὸ κρύο, σιούδᾱ = ὁστᾱ) Χαλδ. Ἀπόψ' ἐξεσιᾶστα κ' ἐνοιγα αὐτόθ. Ἀνοίχα κι κρύουσα Αἰτωλ. Συνών. ξεσκεπάζω. γ) Ἐπὶ διαρρηκτῶν, ἀνοίγω διὰ ρήξεως. ἀνοίγω βιαίως κατάστημα ἢ οἶκημα διὰ νὰ κλέψω κοιν. καὶ Πόντ. (Χαλδ.): Τὴ νύχτα μᾶς ἄνοιξαν τὸ σπίτι καὶ μᾶς κλέψανε. Μοῦ ἄνοιξαν τὸ μαγαζὶ κοιν. Οἱ κλέφτ' ἔνοιξαν τ' ὁσπίτ' Χαλδ. 2) Προκαλῶ τὴν ἐκ τῶν ὧν ἔξοδον τῶν νεοσσῶν, ἐκκολάπτω Πελοπ. Τσακων.: Ἀ κόττα ἀνοῖε σάμερε δεκαπέντε πουλλάντζα (ἡ κόττα ἐβγάλε σήμερον κλπ.) Τσακων. || Ἄσμ.

Πάω 'ς τὰ ὄρη τὰ ψηλὰ | νὰ φτειάσω τὴ φωλιά μου, ν' ἀνοίξω τὰ πουλλιά μου

Πελοπ. 3) Ἀνορύσσω, ἐκσκάπτω αὐλάκα, θεμέλια, λάκκον, τάφον, φρέαρ κττ. ἢ ρυμοτομῶ κοιν. καὶ Πόντ. (Χαλδ.) Τσακων.: Ἀνοίγω θεμέλια - λάκκους - πηγάδι - τάφο - χαντάκι κττ. Ἀνοίγω δρόμο. κοιν. Ἀνοῖα κηγάδι τζ' ἐρέκα ἄδυσσε ὦω (ἦνοιξα φρέαρ καὶ εὗρον ἄφθονον ὕδωρ) Τσακων. || Φρ. Ἀνοίγω τὸν τάφο τοῦ δεῖνα (βυρσοδομῶ κατ' αὐτοῦ) πολλαχ. Πηγάδι θ' ἀνοίξουμε 'δῶ; (λέγεται ὑπὸ τοῦ θέλοντος νὰ διακόψῃ μακρὰς συζητήσεις καὶ παραμονὴν ἐν μέσῃ ὁδῶ) Ἀθῆν. || Ἄσμ.

Ἀκουσα βρῦσιν ἦνοιξες, 'νοῖω κ' ἐγὼ πηγάδι

Πάτμ. β) Σκάπτων ἀνοίγω λάκκους πέριξ τοῦ κορμοῦ τῶν κλημάτων ἀμπέλου Θράκ. (Σαρεκκλ.): Δὲν ἔνοιξα φέτο τ' ἀμπέλι μου, γιατί δὲν εἶχα παρᾶδες. γ) Ἐκθάπτω καὶ μεταφέρω εἰς τὸ κοιμητήριον τὰ ὁστᾱ τεθνεῶτος πολλαχ.: Ἀνοίγω τὸν δεῖνα (βραχυλ. ἀντὶ ἀνοίγω τὸν τάφο τοῦ δεῖνα διὰ νὰ ἀνακομίσω τὰ ὁστᾱ του). Συνών. ἀνακομιδιάζω, ξεχώνω. δ) Ἀγρὸν χέρσον μεταβάλλω εἰς ἀρόσιμον πολλαχ.: Ἀνοίγω χωράφι πολλαχ. Ἀνοίγω χέρισσο Ἴων. (Κρήν.) Ἀνοιξε τόσες ξεγυαρῆς χωράφι Εὐβ. Τὸ χωράφι εἶν' ἀνοιμένο (ἔτοιμον πρὸς ἄροσιν) Πελοπ. (Τριφυλ.) Τὰ 'χαμὶ ἀθ' μέν' αὐτεῖνα τὰ χωράφια, ἀλλὰ τῶρα ἀρχίζ' νι κι λουγγιάζ' νι Στερελλ. (Αἰτωλ.) Συνών. ἀρχίζω Α 4 β. Καὶ ἀμτβ. μεταβάλλομαι καὶ γίνομαι ἀρόσιμος, ἐπὶ ἀγροῦ Στερελλ. (Αἰτωλ.): Γιὰ ν' ἀνοίξ' χωράφ' πρέπ' νὰ τοῦ ξιστριμματίης. 4) Διανοίγω, σχίζω κοιν.: Ἀνοίγω τ' ἀπόστημα - τὸ σπυρί. Θὰ σ' ἀνοίξω τὸ κεφάλι! (ἀπειλή) Θὰ σ' ἀνοίξω 'ς τὰ δυό! (ἀπειλή) κοιν. Ἀνοιξαν τὸν νεκρὸν (χάριν νεκροψίας) σύνηθ. Ἀνοίγω τὸ βόιδι (βραχυλ. ἀντὶ ἀνοίγω τὸ λαιμὸ βοειδοῦ διὰ νὰ ἐκρεύσῃ τὸ αἷμα του σφαγέντος) Κέρκ. || Αἰνιγμ.

Σκίζω, 'νοίζω τὸ δεντρό, | βρίσκω νύφη καὶ γαμπρό, πεθερὰ καὶ πεθερὸ

(τὸ κάρυον) πολλαχ. Ἡ σημ. καὶ ἀρχ. Πβ. Ἀριστ. Ζήνων ἴστορ. 2.1.2 «λέων... τὰ ἐντὸς ἀνοιχθεῖς ὅμοια πάντ' ἔχει

κυνί». Καὶ ἀμτβ. διανοίγομαι, διαρρηγνύμαι, σχίζομαι κοιν.: Ἀνοιξε τ' ἀπόστημα - ἡ πληγὴ - τὸ σπυρί. Ἀνοιξε ἡ μύτι (ἔπαθεν αἰμορραγίαν. Συνών. φρ. ἀνέλ' σ' ἡ μύτ', δι' ἦν ἰδ. ἀναλύω Β 3). Ἀνοιξε τὸ κεφάλι μου ἀπὸ τὴ ζέστη - τὴ φασαρία - τοῖς φωνές. Ἀνοιξεν ἡ βάρκα καὶ μπάζει νερά. Ἀνοιξεν ὁ τοῖχος κοιν. Ἀνοίξαν οἱ καταρράχτες τοῦ οὐρανοῦ (ἐπὶ μεγάλων βροχῶν. Πβ. Π.Δ. (Γέν. 7,11) «οἱ καταρράχται τοῦ οὐρανοῦ ἠνεώχθησαν»). Ἀνοιξεν ἡ μέση του (ἔπαθεν ἀκράτειαν οὐρῶν) πολλαχ. Ἀνοιξαν τὰ σῦκα ἀπὸ τὴν πολλὴ ὥσ' μότη Παξ. Ν' ἀν-νοίξ' ἡ κεφαλὴ σου κι ὁ ἱμναλὸς σου! (ἀρά) Σύμ. Ἀνοίγουν τὰ κουκούλλια (ἐκκολάπτονται αἱ ἐν αὐτοῖς ψυχαί) Ἄνδρ. Ἀνοιξεν ἡ μέση μου ἀπὸ τὴ βολλὴ δουλειᾶ (ἔπαθα χαλάρωσιν, κόπωσιν) Δ.Κρήτ. Ἦνοιξαν οἱ γοφοί μου ἀπὸ τὸ κοῖτον κοῖτον Ἴων. (Κρήν.) Ἦνοιξεν ἡ φλέβα τοῦ ποταμοῦ Α.Κρήτ. Ἐ; — Ἐξῆς κι ἀνοίξῃς κι ἀπὸ τὰ νεφρὰ νὰ τρίζῃς! (ἀντιλαβή. Διὰ τὴν χρῆσιν πβ. Στάθ. Β 156 (ἐκδ. ΚΣάθα σ. 133) «ἔξῃς κι ἀνοίξῃς, γάιδαρε») Δ.Κρήτ. || Φρ. Δὲν ἄνοιξε μύτι (οὐδὲ κἂν ἐτραυματίσθη τις, οὐδὲν τὸ σοβαρὸν συνέβη) σύνηθ. || Παροιμ. Ὅταν τὸ καῖκι ἀνοίξῃ, κάθε κακὸς καιρὸς φνοῖ (τὸν ἀτυχήσαντα καὶ μικρὸν ἐμπόδιον καταβάλλει) ἸΒενιζέλ. Παροιμ. 238,876. || Ἄσμ.

Ὡς ἄνοιξ' ἡ καρδούλλα μου | ν' ἀνοίξ' ἡ κεφαλὴ σου! (ἀστεία ἀρά) Θήρ.

Ἀνοίξαν τὰ οὐράνια καὶ μοῦ 'πανε μὲ ῥίμα, ὅπ' ἀγαπήσῃ κι ἀρτιστῇ νὰ 'χῃ διπλὸ τὸ κρεῖμα (ἡ χρῆσις καὶ μετγν. Πβ. Ματθ. Εὐαγγ. 3,16 «ἠνεώχθησαν οἱ οὐρανοί») Κρήτ.

Ὡ Χάρε, τὸ καῖκι σου εἴκομαι γιὰ ν' ἀνοίξῃ καταμεσῆς τῆς θάλασσας γιὰ πάντα νὰ σὲ πνίξῃ

Νίσυρ. 5) Ἰδρύω, συνιστῶ, ἐπὶ οἰκογενείας ἢ ἐπιχειρήσεως κοιν. καὶ Πόντ. (Τραπ.): Ἀνοίγω θέατρο - καφερεῖο - μαγαζὶ - σπίτι κττ. κοιν. Ἀνοιξε ὁ δεῖνα δουλειὰ πολλαχ. Ἐσυντροφέεψαν κ' ἐν-νοῖξαν ταβέρνα Χίος. Καὶ ἀμτβ. ἰδρύομαι, συνιστῶμαι κοιν.: Ἀνοιξε καινούργιο καφερεῖο - κον-ρεῖο - μπακάλικο 'ς τὴ γειτονιά μας κοιν. Ἀνοιξε μὲ θέσι 'ς τὸ δεῖνα μαγαζὶ - 'ς τὸ δεῖνα ὑπουργεῖο Ἀθῆν. 6) Ἀρχίζω κοιν.: Ἀνοίγω (ἐνν. τὸ παιγνίδι = ἔχω τὰ κατάλληλα παιγνιόχαρτα καὶ ἀρχίζω πρῶτος νὰ παίζω, ἐπὶ τῶν παικτῶν τοῦ πόκερ). Ἀνοίγω κουβέντα - μιλιὰ - συζήτησι - τουφέκι. κοιν. Ἦν-νοῖξε τὸν φαρ-ρᾶν (ἦρχισε νὰ κόπῃ τὴν χλωρὰν κριθὴν) Κύπρ. Ἐν ἀ-νοῖξαν νὰ γεν-νοῦν ἀκόμα οἱ ὄρνιθες μου αὐτόθ. || Ἄσμ.

Ἐτδεῖνος ἐν' ποῦ νόμιζεν πῶς ἦταν χοραι-τάδες, ἐτδεῖνῃ μὲ παραμικρὸν ἀν-νοιγεν τοὺς καφκαδες Κύπρ.

Σὰν ἄρχισαν τὸν πόλεμο κι ἀνοίξαν τὸ ντουφέκι, τρανᾶν οἱ δυὸ τους τὰ σπαθιά, τρανᾶν τὰ κουμπούρια (ἀνοίξαν τὸ ντουφέκι = ἦρχισαν τοὺς πυροβολισμούς) Πελοπ. Καὶ ἀμτβ. κοιν.: Ἀνοιξε τὸ τριώδι. Δὲν ἄνοιξαν οἱ δουλειές ἀκόμα κοιν. Ἀνοιξε τὸ πάλεμα Κρήτ. Ἀνοιξε ὁ χορὸς ἄγν. τόπ. Ἀν' ξι τοῦ παζάρ' Ἦπ. Ἀνοίξαν οἱ γάμ' καὶ στεφανώθητ' ὁ δεῖνα Τήν. β) Τελῶ, ἐπὶ γάμου Σμύρν.: Ἀνοίγει τοῖς γάμοι καὶ σαράντα ἡμέρες τρώγανε καὶ ξεφαν-τώγανε (ἐκ παραμυθ.) 7) Προκαλῶ, δημιουργῶ, προ-ξενῶ κοιν.: Ὁ καθαρὸς ἀέρας - τὸ δεῖνα φαεῖ - τὸ χαβηγιάρι ἀνοίγει τὴν ὄρεξι. Τὸ δόντι μου μοῦ ἄνοιξε δουλειὰ - φασαρία (μὲ ἐνοχλεῖ πολὺ). Θὰ μ' ἀνοίξῃς δουλειές μὲ τὰ φεροίματά σου κοιν. Ἀνοίγω φουντανέλλα (πληγὴν) Νάξ. (Ἀπύρανθ.) Κάθε φασόλι εἶχε τὴ δική του συλλογὴ καὶ δὲ μιλοῦσε καὶ γνωριμὰ δὲν ἄνοιγε Γβλαχογιάνν. Γῦρ. ἀνέμ. 28. || Φρ. Ἀνοίγω δουλειές μὲ φούντες (προξενῶ εἰς τινα δυσχερείας) σύνηθ. Καὶ ἀμτβ. προκαλοῦμαι, γεννῶμαι κοιν. Ἀνοίγει

ή ὄρεξι με τὸν ἀέρα. 8) Ἐκτείνω εἰς μῆκος ἢ πλάτος εὐρύνω κοιν. Ἄνοιγω τοῖς ἀγκάλες - τὸ βῆμα - τὰ παπούτσι - τὸ σακκάκι - τὰ φτερά. Ἄνοιγω τὰ παννὶὰ τοῦ καϊκιῦ (ἀναπεταννύω τὰ ἱστία). Ἄνοιγω φύλλο (πλάττω τὴν ζύμην καὶ ἐκτείνων μεταβάλλω εἰς φύλλα διὰ γλυκύσματα) πολλαχ. Ἄνοιγω τὸ πριόνι (ἀκονίζων εὐρύνω τὴν ἀπόστασιν μεταξὺ τῶν ὀδόντων) Ἴων. (Κρήν.) Ἄνοιγω τὸ σωρὸ τοῦ κριθαριοῦ (ἐξαπλώνω κλπ.) Χίος || Ἄσμ.

Κ' ἤνοιξε τοῖς ἀγκάλες τῆς κ' ἐσφιχταγκάλεσάς τον Κάρπ. — Ποιήμ.

Κε ἀνεί το' ἀγκάλες μ' ἔρωτα καὶ με ταπεινοσύνη ΔΣολωμ. 149

Ὁ κλέφτης ἄνοιξε τὸ πάτημά του, πηδᾷ χαλάσματα καὶ λαγκαδιές ΑΒαλαωρ. Ἔργα 2,173. Καὶ ἀμτβ. εὐρύνομαι, ἐκτείνομαι κοιν.: Τὰ γάντια - τὸ καππέλλο - τὰ παπούτσι - οἱ κάλτσες ἀνοίγουν ἅμα φορεθοῦν. Ὁ δρόμος ἀνοίγει κοντὰ 'ς τὸ γεφύρι κοιν. Ἀν' ἔτι τοῦ ποταμοῦ (ἠυρύνθη ἡ κοίτη τοῦ ποταμοῦ) Στερελλ. (Αἰτωλ.) Δὲν ἀνοίουνε τὰ σκάγια (δὲν ἐξαπλοῦνται, πηγαίνουν ὅλα μαζί) Σίφν. β) Μέσ. ἐξαπλώνομαι Πόντ. (Κρώμν. Τραπ.): Τ' ἐλάδ' ἀνοίεται 'ς σὸ χαρτὶν Τραπ. || Παροιμ.

Ἐλίδ' ἂν ἔν ἀνοίεται, γερὸν ἂν ἔν' τσουροῦται (ἐπὶ φημῶν περὶ γεγονότων, ὧν ἡ ἀλήθεια ἢ μὴ ταχέως θὰ ἀποδειχθῇ. ἐλάδ' = ἔλαιον, τσουροῦται = ἐλαττοῦται καὶ ἐξαφανίζεται) Κρώμν. 9) Ξαίνω, ἐπὶ ἐρίων Κύθν. : Ἄνοιω τὰ μαλλιά. 10) Ὁθῶν διανοίγω ὁδὸν Πόντ. (Οφ.): Ἄνοιξο ἐπὶ τὸ ἀθρόπους τῶι δᾶβα (ἐπὶ = ὀπίσω, δᾶβα = διάβα). Καὶ ἀμτβ. ἐνεργ. καὶ μέσ. ἀποσυρόμενος συντελῶ εἰς τὸν σχηματισμὸν διόδου, ἐπὶ συνκεντρώσεων σύνθηθ. καὶ Πόντ. (Κρώμν.): Ἄνοιξεν ὁ κόσμος νὰ περάσῃ ὁ βασιλέας. Ἄνοιξτε, παιδιὰ! (συνών. φρ. ἀραιοθήτε, ἀμέτετε τόπο) σύνθηθ. Ἄνοιγέστεν ὀλίγον Κρώμν. || Ἄσμ.

Βουνά, λαγκάδια καὶ κλαδιά, | ἀνοίχτε νὰ περάσω Πελοπν. Συνών. παρὰ μερίζω. 11) Κάμνω τι νὰ ἀποκτήσῃ φύλλα ἢ ἄνθη ΚΠαλαμ. Ὑμν. Ἀθην. 64 : Ποιήμ. Ἐξω 'ς τὸ δρόμο 'ς τὴ δουλειά, 'ς τοῦ κάμπου τὸν ἀέρα, μοῦ ἔθρεψε ὁ ἥλιος τὸ κορμὶ καὶ τ' ἄνοιξε 'σάν ἄνθος. Καὶ ἀμτβ. ἀποκτῶ φύλλα ἢ ἄνθη, φυλλοφορῶ, ἀνθοφορῶ κοιν. καὶ Πόντ. (Τραπ. κ. ἄ.): Ἄνοιγουν τ' ἀμπέλια - οἱ ἀμυγδαλεῖς - τὰ δέντρα - τὰ λουλούδια - τὰ τριαντάφυλλα κοιν. Μηδὲ θ' ἀνοίξουνε οἱ ἀγκινάρες ἐφέτι Κίμωλ. Ν-νοῖουν τὰ δέντρα Ρόδ. Ἐνοιξαν τὰ τσιτδέκια (ἄνθη) Τραπ. Κλῆμα ἀνοιγμένο Πελοπν. (Ἀρχαδ.) || Φρ. Ἄνοιξαν τὰ σκόρδα του (ἐπὶ νέου ὁ ὁποῖος ἀρχίζει νὰ ἐννοῇ τὸν κόσμον καὶ νὰ ἐρωτοτροπῇ) πολλαχ. Ἄνοιξε τὸ σκορδαράκι του (συνών. τῇ προηγουμένῃ) Λεξ. Βλαστ. Ἄνοιξε τὸ κλαρί του (εἰρωνικῶς ἐπὶ τοῦ ὁψέποτε εὐδοκιμοῦντος) Πελοπν. || Παροιμ. Τὸ τσιτδέκ' τὸ τσιτδέκ' τερεῖ κι ἀνοίξ' (ἡ ἄμιλλα φέρει τὴν πρόοδον. τσιτδέκ' = ἄνθος, τερεῖ = βλέπει) Τραπ. || Ἄσμ.

Πᾶσα πρωὶ με τὸ ταχὺ π' ἀνοίγει τὸ λουλούδι, ἀφρουκαστῇτε νὰ σᾶς πῶ τὸ Σελλμανὸ τραγοῦδι Κρήτ.

Ἄνοιξαν τὰ τριαντάφυλλα, γελοῦνε τὰ λιβάδια Κεφαλλ.

Μόν' καρτερῶ τὴν ἄνοιξι, τ' ὁμορφο καλοκαίρι, π' ἀνοίγει ὁ γάβρος κ' ἡ ὀξυά, π' ἀνοίγει τὸ σφεντάμι Πελοπν. Ὁ κρίνος ἔχει ἐννεὰ ἀδερφοὺς καὶ ν-νοῖουν με τ' ἀγιάζι Ρόδ. — Ποιήμ.

Ἄνοιξε νυχτολούλουδο, | ἄνοιξε καὶ μὴ κλείσῃς, τὴν ὁμορφὴ σου μωρουδιά | ὥσότον νὰ τὴ χύσῃς ὅλη μέσ' 'ς τὰ μαλλάκια του

ΑΒαλαωρ. Ἔργα 2,49. 12) Φέρω εἰς τὸ πέλαγος, ἀνάγω πολλαχ. καὶ Πόντ. (Κερασ. κ. ἄ.): Ἦτανε πονεντογάρι καὶ μᾶς ἄνοιξε πολὺ Μῆλ. Ὁ ἀέρας ἔνοιξέ με Πόντ. Τὰ ρέματα ἔνοιξαν ἀπο κ' ἐχάθεν (ἐνν. τὸ καράβι) Κερασ. Ἐπειδὴ ἀνοίχθηκε πολὺ, κουράστηκε κ' ἐπνίγηκε Μῆλ. Ἀνοίχθηκε πολὺ τὸ καράβι αὐτόθ. Ἐνοῖγεν τὸ καράβιν 'ς σὸ πέλαγος Κερασ. Καὶ ἀμτβ. ἀνάγομαι εἰς τὸ πέλαγος πολλαχ. καὶ Πόντ. (Κερασ.): Δὲ δορούσαμε ν' ἀνοίξουμε, εἶχε πολὺ ἀγέρα Κύθν. Ἐν-νοῖξε τὸ καῖκι διὰ μίλια Σύμ. Βάζει τοὺς μέσα κ' ἐνοιξαν τοῦ πελάου Λυκ. (Λιβύσσ.) 13) Καθιστῶ τι ὀλιγώτερον ζωηρόν, ἐπὶ χρώματος σύνθηθ.: Θέλω ν' ἀνοίξω λίγο τὸ χρώμα τοῦ παλτοῦ μου. Ὁ ἥλιος ἄνοιξε τὸ χρώμα τοῦ καππέλλου μου σύνθηθ. Θ' ἀνοίξω λίγο τὸ χρώμα τῶν μαλλιῶν μου (θὰ τὰ καταστήσω διὰ φαρμάκου πλέον ξανθὰ) Ἀθῆν. Καὶ ἀμτβ. ἀποβάλλω τὴν ζωηρότητα τοῦ χρώματος κοιν.: Αὐτὸ τὸ χρώμα θ' ἀνοίξῃ με τὸν καιρό. Ἀνοιξε τὸ χρώμα ἀπὸ τὸν ἥλιο. Με τὸ πλύσιμο θ' ἀνοίξῃ τὸ χρώμα του κοιν. Ἀνοίξαν πολὺ τὰ μαλλιά σου (ἐγιναν πολὺ ξανθὰ) Ἀθῆν. Πβ. ξεθωριάζω. 14) Μέσ. ἐκτείνω τὰς ἐπιχειρήσεις μου σύνθηθ. καὶ Πόντ. (Κερασ. Χαλδ.): Ἄνοιξον λίγο. Εὐρέθη ἀνοιγμένος πολὺ κ' ἔπесе (κατεστράφη οἰκονομικῶς) σύνθηθ. Ἀνοίτι παρὰ πούλν κι θὰ πᾶ' χαμημένους Στερελλ. (Αἰτωλ.) Μὴν ἀνοίσι κι πούλν (μὴ κάμνης πολλὰς ἢ μεγάλας πιστώσεις) Ἦπ. (Ζαγόρ.) Πολλὰ ἐνοῖγες καὶ καλὸν κ' ἔν' (κ' ἔν' = δὲν εἶναι) Κερασ. Πολλὰ μ' ἀνοίεσαι (μὴν ἀνοίγεσαι) Χαλδ. 15) Μέσ. ἀναπτύσσομαι διανοητικῶς Πόντ. (Κερασ.): Μάννα, κὰ' κι δί με ὁ κύρι μ' γορόσᾳ καὶ πάγω 'ς σὴν ξεντεῖαν, κερδίξω κι ἀνοίγουμε κιόλα; (μάννα, διατί δὲν μοῦ δίνει ὁ πατήρ μου γρόσια κτλ.) 16) Μέσ. λαμβάνω θάρρος, ἐλευθεριάζω Πόντ. (Οἶν. Χαλδ. κ. ἄ.): Ἡ θαγατέρα σ' ὅσον τὸ πάει πολλὰ ἀνοίεται Πόντ. Ἐνοῖγεν ἄλλον (ἔλαβε πλέον θάρρος) Οἶν. Συνών. ξεθαρεύω.

Β) Ἀμτβ. 1) Ἀρχομαι τῶν ἐργασιῶν, ἀρχίζω νὰ λειτουργῶ σύνθηθ.: Ἄνοιξαν τὰ σχολεῖα. Τὸ θέατρο ἀνοίγει τὸ καλοκαίρι. Ἄνοιξαν οἱ ἐκκλησιῆς ποῦ 'τανε κλεισμένες σύνθηθ. 2) Αἰθριάζω κοιν. καὶ Πόντ. (Τραπ.): Ἄνοιξεν μέρα-ὁ καιρὸς κοιν. Ἐνοιξεν οὐρανὸν (ἐγένετο αἰθριὸς ὁ οὐρ.) Τραπ. Ἀν' ἄν' γι νὰ ψίχα οὐ κιρός, θὰ πάιναι ὡς ἱκεῖ Στερελλ. (Αἰτωλ.) Πβ. ἀνοιγωίζω 3) Ὀγκοῦμαι, ἐπὶ ἐγκύου γυναικὸς Ἀνδρ. Ἴων. (Κρήν.): Ἄνοιξε πολὺ ἡ δεῖνα, εἶναι φαίνεται πολλῶ μὴνῶ Ἀνδρ. 4) Ἀναβρύω, ἀναβλύζω σύνθηθ.: Ἄνοιξαν οἱ φλέβες τοῦ πηγαδιοῦ σύνθηθ. Τώρα τὸ Φλεβάρι ἀνοίγουν οἱ φλέβες. Συνών. ἀναβρυσιάζω, ἀναβρυσῶ, ἀναβρύω 1, ἀναδίνω Β 7, ἀνατέλλω 3. 5) Ἀποβάλλω τὴν συστολὴν Σύμ.: Ὁ δεῖνα ἔνοιξε.

άνοιγωδιαπλατώνω Κεφαλλ.

Ἐκ τῶν ρ. ἀνοίγω καὶ διαπλατώνω.

Ἄνοιγω ἐντελῶς: Τί ἀνοιγωδιαπλάτωσες τὰ πηράθυρα ἐδῶ μέσα!

άνοιγῶ ἡ, Πόντ. (Χαλδ.)

Ἐκ τοῦ ρ. ἀνοιγωίζω ὑποχωρητικῶς.

Ἡ βελτίωσις τοῦ καιροῦ: Παραδκευὴ δᾶδκευή, Σάββα δᾶταγωγή, Κερεκὴ ἀνοιγῶ (ἐπὶ συνεχοῦς βροχῆς).

άνοιγῶ ἡ, Πόντ. (Σάντ.)

Ἐκ τοῦ ρ. ἀνοιγωίζω ὑποχωρητικῶς.

Καιρὸς αἰθριος.

άνοιγωίζω Πόντ. (Σάντ.)

Ἐκ τοῦ ρ. ἀνοίγω παρεκταθέντος κατὰ τὰ ρ. εἰς -ίζω.

Μόνον κατὰ γ' ἐνικ. πρόσωπ. βελτιοῦμαι, ἐπὶ τοῦ καιροῦ: Ἀνοιγωίζ' ὁ καιρὸς. Πβ. ἀνοίγω Β 2.

